

INICIATIVA ZA AED

E: info@srce-si.si

W: www.srce-si.si

MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Štefanova 5, Ljubljana

gp.mz@gov.si

ZADEVA: normativna ureditev postavitve in delovanja mreže javno dostopnih avtomatskih defibrilatorjev (AED) in usposabljanja laikov

Na sestanku Iniciative za AED in Ministrstva za zdravje, ki je bilo 23. 4. 2014 smo se dogovorili, da bomo za potrebe normativne ureditve postavitve in delovanja mreže javno dostopnih AED in usposabljanja laikov za uporabo AED zbrali dodatne informacije.

Incidenca srčnih zastojev izven bolnišnice je visoka, preživetje pa nizko. Preživetje je boljše kadar je dostopni čas kratek in kadar je začetni ritem ventrikularna fibrilacija, kar je tudi medsebojno povezano. Zgodnja defibrilacija je tista, ki poleg temeljnih postopkov oživljanja reši največ življenj. Zato so v svetu že v devetdesetih letih, v Sloveniji pa po letu 2000 začeli uvajati javno dostopne AED. Razvoj sistema javno dostopnih AED in laičnih reševalcev je v svetu podprt s strani države, v Sloveniji pa žal še vedno prepuščen pobudam in aktivnostim posameznih organizacij, ki so spoznale pomen sistema za preživetje svojih sokrajanov. Letna incidenca srčnih zastojev izven bolnišnice v 37 evropskih državah je 38 na 100.000 prebivalcev. Zadnji podatki za Slovenijo so nam dosegljivi za leto 2007. V tem letu so ekipe NMP skupno oživljale 820 pacientov (letna incidenca 41/100.000). Preživetje v Sloveniji v tem letu je bilo 15,4%. V državah, kjer so uvedli javno dostopne AED, ki omogočijo zgodnjo defibrilacijo s strani prisotnih laikov in prve posredovalce, ki se odzovejo na informacijo o srčnem zastoj, so se opisana preživetja izboljšala celo na 49 do 74%.

Med najuspešnejšimi v Evropi je kanton Ticino v Švici. Projekt Ticino Cuore se je začel odvijati leta 2005 z dvema jasno zastavljenima ciljema:

- 1). povečati stopnjo preživetja na 50%
- 2.) defibrilirati v manj kot petih minutah človeka, ki je doživel nenaden srčni zastoj.

Pri doseganju ciljev imajo sledeče strategije :

- Usposabljanje čim večjega števila ljudi za nudenje temeljnih postopkov oživljanja z uporabo AED;
- Opremljanje čim več ustanov (šole, podjetja, gasilci, policija...) z AED in prvih posredovalcev, ki so šolani in na razpolago;

- Ustvarjanje mreže AED, ki je pod nadzorom centra za obveščanje 144 (enako, kot je v Sloveniji 112);
- Promocija: povezava z mediji, organizacijami in društvi, ki bi pripomogli k večjemu ozaveščanju;
- Analiza: spremljati vpliv aktivnosti in nadzirati potek.

Za spodbudo ljudi so ustanovili društvo Vitezi srca, katerega člani postanejo tisti, ki so nekemu, ki je doživel nenaden zastoj srca, pomagali. Enkrat letno tako častno javno (medijsko) oznanijo imena oseb, ki so prejela naziv vitez srca. Osebe dobijo priznanje, nagrado in javno zahvalo, kar ima v lokalnem okolju dodatno težo.

Pri izvajanju šolanja dobijo posamezniki in organizacije certifikat (veljavnost 2 leti). Prav tako se izvajajo obvezna izobraževanja v šolah (pri starosti 14 let) in so tako do sedaj šolali več kot 3.600 otrok.

Ključno pri vsem uspehu je sodelovanje več organizacij (šolstvo, policija, gasilci, center za obveščanje), ozaveščanje, mreža prvih posredovalcev, ter namestitev javno dostopnih AED.

Kje je danes kanton Ticino z zastavljenimi cilji, ki so bili leta 2005 za nekatere utopični?

- Stopnja preživetja je najvišja v Evropi.
- Imajo 850 javno dostopnih AED (konec 2005 jih je bilo le 15).

Kanton Ticino je po specifikah podoben Sloveniji, zato bi lahko njihov primer uporabili tudi v Sloveniji. Projekt je že kopirala Belgija in se pričinja izvajati v Bruslju. Iz spodnje tabele je razvidno, da pride en AED na 395 prebivalcev kantona Ticino, v Sloveniji pa na nekaj manj kot 3000. Dodaten problem je, ker v Sloveniji avtomatski defibrilatorji v glavnem niso javno dostopni, educiranost prebivalstva za njihovo uporabo pa je še zelo slaba. Na Japonskem imajo več kot 300.000, na Danskem pa več kot 7.000 avtomatskih defibrilatorjev. Kljub temu, da bi za ustrezno pokritost Slovenije potrebovali tudi nove avtomatske defibrilatorje, je trenutno bolj pomembno, da bi obstoječe naprave postale v čim večji meri javno dostopne 24 ur na dan, vse dni v tednu in dobro označene.

Tabela št. 1: Primerjava kantona Ticino, Slovenije, Japonske in Danske

	kanton Ticino	Slovenija	Japonska	Danska
Površina	2.812 km ²	20.273 km ²	377.873 km ²	43.094 km ²
Število prebivalcev	336.000	2.055.000	127.600.000	5.400.000
Gostota naseljenosti	120/km ²	102/km ²	338/km ²	125/km ²
Število AED	850	700 (približna ocena)	>300.000	>7.000
Štev. prebiv./AED	395	2.900	<425	<770

Na Danskem so objavili študijo o uporabi in koristnosti javno dostopnih AED. Preučevali so uporabo 807 defibrilatorjev v časovnem intervalu 28 mesecev. 30 dnevno preživetje pri osebah, ki so imele srčni zastoj zaradi ventrikularne fibrilacije, je bila kar 69 %. V 28 mesecih je 807 avtomatskih defibrilatorjev rešilo 20 življenj, torej 8,57 na leto. V povprečju je 94 AED rešilo eno življenje na leto.

Naredili smo primerjavo med Koroško, ki ima v Sloveniji najbolj razvito mrežo javno dostopnih AED in Zasavjem, ki močno zaostaja. V petletnem obdobju od 2009 do 2013 so na Koroškem rešili 5 življenj, v Zasavju pa nobenega.

Tabela št. 2: učinkovitost javno dostopnih AED

	Koroška	Zasavje	danska študija
Število prebivalcev	75.000	45.000	
Površina	1040 km ²	264 km ²	
Gostota naseljenosti	72/km ²	170/km ²	
Število javno dostopnih AED	56	2	807
Število rešenih življenj 2009 – 2013	5	0	
Število rešenih življenj na leto	1	0	8,57
Število jav. dost. AED/1 rešeno življenje/leto	56		94

V tabeli so upoštevani samo javno dostopni AED, ki so dostopni 24 ur na dan, vse dni v tednu (24/7).

Naslednja tabela prikazuje število vseh AED na Koroškem in v Zasavju in delež javne dostopnosti (24/7). AED v zdravstvenih ustanovah niso všteti.

